

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ «**ПСИХОЛОГІЯ**»

(для студентів 4 курсу денної форми
навчання напрямів підготовки:

6.060101 «Будівництво»;

6.080101 «Геодезія, картографія та землестрій»)

ХАРКІВ
ХНАМГ
2011

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Психологія» (для студентів 4 курсу денної форми навчання напрямів підготовки: 6.060101 «Будівництво»; 6.080101 «Геодезія, картографія та землеустрій») [Текст] / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Золотарьова І.М., Блажко Т.В. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 23 с.

Укладачі: І.М.Золотарьова,
Т.В.Блажко.

Рецензент: канд. пед. наук, доцент Жигло О.О.

Рекомендовано кафедрою мовної підготовки, психології та педагогіки,
протокол №1 від 31 серпня 2011 року

ПЕРЕДМОВА

Дані методичні вказівки укладено для роботи студентів 4 курсів, які вивчають дисципліну «Психологія».

Мета методичних вказівок носить комплексний характер та передбачає:

а) надати студентам практичної допомоги в теоретичному опануванні дисципліни;

б) сформувати навички використання отриманих знань у професійній діяльності та повсякденному житті;

в) активізувати роботу на практичних заняттях шляхом створення мотивації щодо вивчення дисципліни.

Методичні вказівки укладено як в тестовій формі контролю, так і в вигляді окремих завдань та контрольних питань. Матеріал, який підлягає тестуванню, є не лише програмним, а також містить інформацію із додаткової літератури, що надає можливість використовувати дані методичні вказівки на практичних заняттях і під час самостійної роботи студентів.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття 1. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА

1. Поняття психології, зв'язок психології з іншими науками.
2. Етапи розвитку психіки.
3. Напрямки розвитку психології як науки.

Література:

1. Максименко С.Д. Психологія.- К.: Либідь, 2007;
2. Столяренко Л.Д. Основы психологи. - Ростов-на-Дону, 2009;
3. Немов Р.С. Общая психология. Краткий курс.- СПб.: Питер, 2010.

Заняття 2. ПОНЯТТЯ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Активність психіки та діяльність.
2. Структура діяльності.
3. Види діяльності людини.
4. Професійна діяльність.

Література:

1. Леонтьев А.Н. Лекции по общей психологии. - М., 2005;
2. Столяренко Л.Д. Основы психологи. - Ростов-на-Дону, 2009;
3. Немов Р.С. Общая психология. Краткий курс.- СПб.: Питер, 2010.

Заняття 3. ПОНЯТТЯ ОСОБИСТОСТІ

1. Індивід та особистість.
2. Особистість та індивідуальність.
3. « Я-концепція».
4. Особистість в соціальній групі.

Література:

1. Психология. Учебник для гуманитарных вузов / Под ред. Дружинина В.Н.- Москва- Санкт-Петербург: Питер, 2006.
2. Столяренко Л.Д. Основы психологи. - Ростов-на-Дону, 2009.
3. Немов Р.С. Общая психология. Краткий курс. - СПб.: Питер, 2010.

Заняття 4. ТЕМПЕРАМЕНТ

1. Темперамент і тип нервової діяльності.
2. Типи темпераменту.
3. Темперамент та професійна діяльність.

Література:

1. Максименко С.Д. Психологія.- К.: Либідь, 2007;
2. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии.- СПб.: Питер, 2001.
3. Немов Р.С. Общая психология. Краткий курс.- СПб.: Питер, 2010.

Заняття 5. ХАРАКТЕР

1. Типи акцентуації характеру.
2. Характер та професійна діяльність.

Література:

1. Максименко С.Д. Психологія.- К., Либідь, 2007;
2. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии.- СПб.: Питер, 2001.
3. Немов Р.С. Общая психология. Краткий курс.- СПб.: Питер, 2010.

Заняття 6. ЗДІБНОСТІ

1. Поняття здібностей. Співвідношення понять «задатки – здібності».
2. Умови формування здібностей.
3. Роль здібностей у професійній діяльності.

Література:

1. Максименко С.Д. Психологія.- К., 2007;
2. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии.- СПб.: Питер, 2001.
3. Немов Р.С. Общая психология. Краткий курс.- СПб.: Питер, 2010.

Заняття 7. СПІЛКУВАННЯ

1. Структура процесу спілкування.
2. Засоби спілкування.
3. Роль спілкування у професійній діяльності

Література:

1. Максименко С.Д. Психологія.- К.:, 2007;
2. Основи психології /Під ред.. Киричука О.В., Роменця В.А. –К., Либідь;
3. Немов Р.С. Общая психология. Краткий курс.- СПб.: Питер, 2010.

Заняття 8. ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

1. Поняття соціальної групи. Види соціальних груп.
2. Структура формальної соціальної групи.
3. Поняття лідерства.

Література:

1. Максименко С.Д. Психологія.- К.:, 2007;
2. Столяренко Л.Д. Основы психологии, -Ростов-на-Дону, 2009.
3. Немов Р.С. Общая психология. Краткий курс.- СПб.: Питер, 2010.

Заняття 9. ПІЗНАВАЛЬНО – ЕМОЦІЙНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

1. Поняття пізнавальних процесів та їх види.
2. Мислення та уява як найскладніші пізнавальні процеси.
3. Емоції та воля.

Література:

1. Максименко С.Д. Психологія.- К.:, 2007;
2. Столяренко Л.Д. Основы психологии, -Ростов-на-Дону, 2009.
3. Психологія / Під ред. Трофімова Ю. Л.- К.: Либідь, 2001.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

- Оцінка «Відмінно/А»** – студент набрав відповідну кількість балів (90% – 100%) за кожним змістовним модулем, активно працював на практичних заняттях, повністю володіє теоретичним матеріалом, вчасно виконав усі тестові завдання.
- Оцінка «Добре/В»** – студент набрав відповідну кількість балів (80% – 90%) за кожним змістовним модулем, активно працював на практичних заняттях, володіє теоретичним матеріалом, вчасно виконав усі тестові завдання з 1-2 помилками.
- Оцінка «Добре/С»** – студент набрав відповідну кількість балів (70% – 80%) за кожним змістовним модулем, активно працював на практичних заняттях, володіє теоретичним матеріалом, не виконав одне тестове завдання.
- Оцінка «Задовільно/Д»** – студент набрав відповідну кількість балів (60% – 70%) за кожним змістовним модулем, не повністю володіє теоретичним матеріалом, не виконав два тестових завдання.
- Оцінка «Задовільно/Е»** – студент набрав відповідну кількість балів (50% – 60%) за кожним змістовним модулем, не повністю володіє теоретичним матеріалом, не виконав три тестових завдання.
- Оцінка «Незадовільно/Ф»** – студент набрав відповідну кількість балів (25% – 50%) за кожним змістовним модулем, не володіє теоретичним матеріалом, не виконав більше трьох тестових завдань.
- Оцінка «Незадовільно/ФХ»** – студент набрав відповідну кількість балів (0% – 25%) за кожним змістовним модулем, не володіє теоретичним матеріалом, роботу не виконано.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Головна мета практичних занять – засвоєння та закріплення найважливіших теоретичних понять курсу.
2. Студент повинен продемонструвати наявність відповідних теоретичних знань та вміння використовувати їх на практиці.
3. Підготовка до практичного заняття передбачає уважне ознайомлення з конспектом лекцій та рекомендованою літературою.
4. Теми практичних занять надаються викладачем та повністю співпадають з навчальною робочою програмою.
5. Практичне заняття проводиться на підставі як теоретичного матеріалу, що відбито у лекційному курсі, так і містить матеріал, що належить до самостійної навчальної роботи студента.
6. За бажанням студента на практичному занятті їм може бути представлено додаткові, більш поглиблені знання з курсу у вигляді реферату або усного повідомлення.
7. Вивчаючи відповідну теоретичну тему курсу, слід постійно приділяти увагу практичній спрямованості теоретичного матеріалу.
8. Відповідаючи на питання, поставлені викладачем, бажано самостійно наводити практичні приклади, що відбивають та підтверджують зміст та функцію теоретичних понять, які розглядаються.
9. Обговорюючи будь-яку теоретичну тему, особливу увагу слід приділяти аналізу різних методологічних та практичних шляхів її вирішення.
10. Дискусійні та багатопланові теоретичні проблеми готуються студентом для обговорення на практичному занятті заздалегідь та виключно під керівництвом викладача.
11. Практичне заняття передбачає як усне обговорення, так і письмові відповіді на окремі теми курсу, що залежить від змісту теоретичного матеріалу.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

- Завдання 1.** 1. Розкрийте зміст поняття «друга сигнальна система».
2. Визначте головні напрями сучасної психології.
3. Проаналізуйте зв'язок психології з іншими науками
- Завдання 2.** 1. Категорія діяльності. Види діяльності людини.
2. Мотиви та їх функції.
3. Проаналізуйте зміст поняття «потреба».
- Завдання 3.** 1. Співвідношення понять «особистість» та «індивідуальність».
2. Формування особистості у процесі навчання.
3. Проаналізуйте сучасні теорії особистості.
- Завдання 4.** 1. Поняття про спілкування. Особливості педагогічного спілкування.
2. Вербальні та невербальні засоби спілкування.
3. Три напрямки вивчення процесу спілкування.
- Завдання 5.** 1. Індивідуально-психологічні особливості людини.
2. Темперамент та індивідуальний стиль діяльності.
3. Співвідношення понять «темперамент» та «характер».
- Завдання 6.** 1. Поняття здібностей. Здібності та типологія людей.
2. Формування здібностей у навчальній діяльності.
3. Поняття коефіцієнту інтелектуальної обдарованості.
- Завдання 7.** 1. Соціальна група. Структура групи. Види груп.
2. Роль соціальної групи у педагогічній діяльності.
3. Розкрийте зміст поняття «лідер».
- Завдання 8.** 1. Пізнавальні процеси, їх роль у професійній та педагогічній діяльності.
2. Мислення. Логіка та психологія мислення. Формування мислення у педагогічній діяльності.
3. Поняття уяви.
- Завдання 9.** 1. Емоції та воля. Форми переживання почуттів.
2. Формування волі.
3. Проаналізуйте роль емоційної сфери людини.
- Завдання 10.** 1. Категорія діяльності. Види діяльності людини.
2. Темперамент та індивідуальний стиль діяльності.
3. Особливості трудової діяльності.

- Завдання 11.** 1. Розкрийте зміст поняття « Я-концепція».
2. Розкрийте зв'язок між темпераментом та характером.
3. Назвіть функції емоцій.

- Завдання 12.** 1. Розкрийте зміст поняття «друга сигнальна система»
2. Назвіть види пам'яті як пізнавального процесу.
3. Поняття невербальних засобів спілкування.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Укажіть вірні відповіді.

Принципи психології:

1) Принцип детермінізму	4) Принцип історизму
2) Принцип розвитку	5) Принцип єдності свідомості та діяльності
3) Принцип свідомості	

2. Укажіть вірні відповіді.

В період кризи в психології виникли такі школи та напрямки:

- 1) Біхевіоризм
- 2) Психоаналіз
- 3) Гуманістична психологія
- 4) Когнітивна психологія

3. Укажіть вірні відповіді.

Структура мотиву:

- 1) Блок потреби
- 2) Блок мети
- 3) Блок пошукової активності
- 4) Блок внутрішнього фільтра

4. Установіть відповідність.

Схема формування мотиву (за Є.П. Гльїним):

1) Прийняття стимулу	А) Дія
2) Пошукова активність	Б) Внутрішній стимул (потреба)
3) Вибір конкретної мети	В) Поява абстрактної мети
	Г) Мотиваційна установка
	Д) Конкретна мета
	Е) Вибір предмета задоволення потреб

- Є) Урахування умов досягнення мети
- Ж) Вибір шляху досягнення мети
- З) Виникнення наміру
- И) Усвідомлення потреби

5. Установіть відповідність.

Механізми захисту

- 1) Сублимація
- 2) Заперечування
- 3) Регресія

Виявлення

- А) Перцептивний захист
- Б) Смоктання пальця в ситуації виникнення травми
- В) Реалізація забороненої тяги в мистецтві

6. Установіть відповідність.

Автори

- 1) С.Л.Рубінштейн
- 2) П.Жане
- 3) Ш.Бюлер

Визначення поняття

«життєвий шлях особистості»

- А) Життєвий шлях – сукупність життєвих подій.
- Б) Життєвий шлях – це еволюція особистості.
- В) Життєвий шлях – цілісність, одиниця життєвого шляху – відношення особистості.

7. Установіть відповідність.

Автори

- 1) К.Роджерс
- 2) К.Хорні
- 3) З.Фрейд
- 4) Е.Фромм

Мета психологічного захисту

- А) Зменшити самотність
- Б) Зберегти цілісність особистості
- В) Зменшити тривогу
- Г) Зберегти образ «Я»

8. Установіть відповідність.

Особливості

- 1) Темперамент
- 2) Характер

Виявлення

- А) Акуратність
- Б) Альтруїзм
- В) Імпульсивність
- Г) Динамічність
- Д) Повільність
- Е) Відповідальність

9. Установіть відповідність.

Тип темпераменту

- 1) Холерик
- 2) Сангвіник
- 3) Флегматик
- 4) Меланхолік

Тип вищої нервової діяльності

- А) Сильний, врівноважений, інертний
- Б) Слабкий
- В) Сильний, врівноважений, з перевагою збудження
- Г) Сильний, врівноважений, рухливий

10. Установіть відповідність.

Автори

- 1) О.М.Леонтьєв
- 2) А.В.Петровський

Феномени «Я»

- А) Смысл «Я»
- Б) Трансфінітне «Я»
- В) Екзистенціальне «Я»
- Г) Іманентне «Я»
- Д) Образ «Я»
- Е) Трансцендентальне «Я»
- Є) Ідеальне «Я»

11. Установіть відповідність.

Стилі лідерства

- 1) Авторитарний стиль
- 2) Демократичний стиль
- 3) Попускаючий стиль

Основні ознаки

- А) Інструкції у вигляді пропозицій
- Б) Відсутність похвали, догани
- В) Позиція лідера – непомітно, осторонь від групи
- Г) Розпорядження та заборони – з дискусіями
- Д) Заборони без поблажливості, з погрозою
- Е) Жорстка мова, непривітний тон
- Є) Похвала та догана – з порадами
- Ж) Ніякого співробітництва
- З) Ділові, стислі розпорядження

12. Установіть відповідність.

Характеристики великих соціальних груп

- 1) Групи, що стихійно виникли, достатньо короткочасно

Види груп

- А) Соціальний клас
- Б) Етнічна група

- існуючі спільноти
- 2) Групи, що утворилися під час історичного розвитку суспільства

- В) Публіка
Г) Аудиторія
Д) Професійна група
Е) Натовп
Є) Статевовікова група

13. Установіть відповідність.

Галузі знання

- 1) Соціальна психологія
2) Вікова психологія

Основні положення

- А) Взаємодія в системі «Я» – «Інший»
Б) Взаємодія в системі «Група – група»
В) Вивчення закономірностей та етапів психічного розвитку та формування особистості
Г) Дослідження впливу різноманітних соціальних умов на поведінку та особистісні особливості людини

14. Установіть відповідність.

Галузі знання

- 1) Соціальна психологія
2) Загальна психологія

Основні положення

- А) Вивчення міжособистісних взаємодій
Б) Вплив «Я» на соціальні умови людини
В) Вивчення основних закономірностей існування та розвитку психічної реальності
Г) Міжгрупова взаємодія

15. Установіть відповідність.

Види комунікації

- 1) Діалогічна комунікація
2) Авторитетна комунікація:
«зверху – унизу»

Характеристика процесу комунікації

- А) Відкрита жестикуляція
Б) Психологічна установка
В) Безособистий характер тексту
Г) Відкрите висловлювання особистої думки
Д) Монофонія
Е) Поліфонія
Є) Персоніфікація тексту

16. Установіть відповідність.

Основні соціально-психологічні
характеристики

- 1) Характеристики групи
- 2) Характеристики, що визначають становище людини в групі

Параметри групи

- А) Композиція групи
- Б) Соціометрична структура групи
- В) Структура влади
- Г) Структура комунікацій
- Д) Групові процеси (згуртованість, процес групового тиску, вироблення рішень)
- Е) Статус (або позиція)
- Є) Система ролей
- Ж) Система очікувань

17. Установіть відповідність.

Шляхи розв'язання конфліктів

- 1) Через розв'язання інциденту
- 2) Через розв'язання об'єктивної конфліктної ситуації

Форми розв'язання конфліктів

- А) Забезпечення виграшу кимось одним
- Б) Розв'язання конфлікту за допомогою неправди
- В) Повне фізичне або функціональне розмежування учасників
- Г) Внутрішнє переструктурування образу ситуації
- Д) Розв'язання конфлікту через конфронтацію до співробітництва

18. Установіть відповідність.

Функції спілкування

- 1) Прагматична функція
- 2) Функція, що формує
- 3) Функція ствердження
- 4) Функція організації та підтримування міжособистісних відносин
- 5) Внутрішньоособистісна функція

Зміст

- А) Реалізується у спілкуванні людини з самим собою (через внутрішнє або зовнішнє мовлення)
- Б) Сприймання інших людей та встановлення емоційних міжособистісних відносин
- В) Виявляється в процесі формування та змінювання психічного складу людини

- Г) Реалізується при взаємодії людей в процесі спільної діяльності
- Д) В процесі спілкування людина шукає можливість пізнати, утвердити та підтвердити себе

19. Установіть відповідність.

Типи поведінки членів
малої групи

- 1) Внутрішньогрупова навіяність
- 2) Конформність
- 3) Колективізм

Психологічні характеристики
типів поведінки

- А) Усвідомлена зовнішня згода при внутрішній розбіжності
- Б) Прийняття думки групи без конфлікту
- В) Відносна одностайність поведінки в результаті свідомої солідарності особистості з оцінками та задачами колективу

20. Установіть відповідність.

Компоненти спілкування

- 1) Комунікативний бік спілкування
- 2) Інтерактивний бік спілкування
- 3) Перцептивний бік спілкування

Зміст

- А) Обмін інформацією між індивідами, які спілкуються
- Б) Процес сприймання та пізнання партнерами один одного та встановлення на цій основі взаєморозуміння
- В) Організація взаємодії між індивідами, які спілкуються
- Д) Спрямованість на майбутнє
- Е) Потреба бути дорослим

21. Установіть послідовність. Етапи розвитку психофізіологічної особливості мовлення.

- 1) Виразне мовлення
- 2) Белькотання
- 3) Крик

СЛОВНИК ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Абсолютний поріг чутливості – мінімальна сила подразника, яка здатна викликати ледь помітні відчуття.

Адаптація – зміна параметрів чутливості аналізаторів, пристосування їх до подразників.

Акцентування – створення нових образів шляхом підкреслювання певних рис.

Амнезія – втрата пам'яті, яка супроводжується іншими розумовими відхиленнями.

Аперцепція – вплив попереднього досвіду, знань, актуальних потреб, стану особистості та її сприймання.

Афазія – відхилення, що супроводжується проблемами вербального вираження, спричинене порушеннями в роботі мозку.

Афект – короткочасне бурхливе переживання людини (гнів, лють, жах, відчай, раптова радість).

Бажання – один із структурних компонентів розвитку вольового процесу: переживання людиною своїх актуальних потреб.

Біхевіоризм – психологічна школа, очолювана Дж. Уотсоном, яка ігнорувала і свідомість, і підсвідомість, і фокусувала свою увагу на вивчення поведінки як умовного рефлексу.

Відчуття – психічний процес, що полягає у відображенні мозком властивостей предметів і явищ об'єктивного світу, а також станів організму при безпосередньому впливі подразників на відповідні органи чуття.

Вміння – засвоєний суб'єктом спосіб виконання дій, який забезпечується сукупністю набутих знань і навичок.

Воля – свідомо саморегуляція людиною своєї поведінки й діяльності, регулююча функція мозку, яка полягає в здатності активно домагатися свідомо поставленої мети, переборюючи зовнішні та внутрішні перешкоди.

Геніальність – найвищий ступінь обдарованості людини, вияв її творчих сил, що має для життя суспільства історичне значення.

Гнів – психічний стан людини, фізіологічним механізмом якого є підвищення процесів збудження в корі головного мозку, викликаних певними негативними подразниками.

Діяльність – сукупність цілеспрямованих, усвідомлених дій, що передбачають позитивний наслідок, задоволення власних та соціальних потреб і інтересів.

Еволюція – поступовий розвиток явища, предмета при збереженні його сутнісної визначеності в процесі якісно-кількісних змін.

Екстеріоризація – трансформація розумової дії назовні у дію з предметами.

Екстраверт – за визначенням К.Юнга, особа, яка більше цікавиться зовнішнім світом і людьми.

Емоції – переживання людини, які виявляються в змінах поведінки, ставленні до всього, що нас оточує, та внутрішнього стану особистості.

Інтроверт – за визначенням Юнга, особа, яка більше цікавиться власними думками і почуттями.

Інтелектуальність – можливість розуміти та усвідомлювати навколишній світ, думати раціонально, вміти використовувати свій досвід та можливості у змінних умовах.

Загальна психологія – галузь психології, яка характеризує психіку людини в її ідеальному, сформованому варіанті.

Звичка – потреба людини виконувати певну дію, схильність до відносно стандартних дій.

Здібності – синтез індивідуально-типологічних особливостей особистості, що є умовами успішного здійснення певної діяльності.

Коефіцієнт інтелектуальності – міра рівня інтелекту людини з урахуванням індивідуального ментального та фізичного віку.

Комунікабельність – риса особистості, здатність її до спілкування з іншими людьми, товариськість.

Комунікація – фундаментальна ознака людської культури, яка полягає в інтенсивному взаємодіюванні людей на основі обміну певною інформацією.

Конфлікт – критична психологічна ситуація, зіткнення складного внутрішнього світу особистості з умовами та вимогами життя.

Лідер – людина, яка зважаючи своїм особистим якостям має найбільший вплив на членів соціальної групи.

Метод – система прийомів для досягнення поставленої мети.

Мимовільне запам'ятовування – форма запам'ятовування, що є продуктом певних дій (пізнавальних, практичних та ін.), крім мнемотичних; тобто запам'ятовування, яке здійснюється без спеціальної мети.

Мислення – процес опосередкованого та узагальненого відображення свідомістю людини предметів і явищ об'єктивної дійсності в їхніх істотних властивостях, зв'язках і відношеннях; вища форма відображення дійсності у психіці.

Міркування – ланцюг умовиводів, викладених у логічно-послідовній формі, або послідовний ряд суджень відносно якогось питання, де з попередніх суджень випливають наступні.

Мнемоніка – мистецтво запам'ятовування – сукупність формальних прийомів запам'ятовування, що забезпечують закріплення матеріалу в пам'яті, цей процес ґрунтується головним чином на асоціації.

Мова – суспільно зумовлена система словесних знаків, яка слугує засобом спілкування в певному суспільстві.

Мотив – спонукальна причина дій і вчинків людини.

Мотивація – сукупність мотивів, доказів для обґрунтування чогось; мотивування. Мотивація буває простою та складною, більш і менш усвідомленою.

Навичка – компонент діяльності, забезпечує індивіду спроможність виконувати певний вид діяльності раціонально, майстерно, кваліфіковано.

Навчання – процес оволодіння системою знань, понять, умінь і навичок, необхідних для орієнтації в сучасному світі.

Неформальна група – група людей, об'єднаних власними інтересами, цінностями та потребами.

Обдарованість – високий рівень задатків, схильностей особистості, сплав природженого і набутого індивідом.

Обсяг уваги – кількість об'єктів, які ми сприймаємо чітко.

Особистість – свідомою людиною, наділена особливим генетичним кодом, яка реалізує свої потенційні можливості в процесі активної творчої діяльності, що не суперечить інтересам інших людей, суспільних законів і заповідей Божих.

Пам'ять – когнітивний процес збереження інформації для подальшого її використання.

Педагогіка – наука про закономірності виховання, навчання й освіти підростаючих поколінь.

Персоналізація – становлення особистості.

Підсвідомість – частина психіки особистості, про яку особа не знає (не усвідомлює), але яка має вплив на її поведінку.

Потреба – нестача чогось, що порушує наш спокій і рівновагу, спонукає нас до діяльності.

Почуття – психічні стани і процеси, у яких відображено емоційний бік духовного світу людини, її суб'єктивне переживання подій і емоційне ставлення до навколишньої дійсності.

Праця – цілеспрямована діяльність людини на освоєння та перетворення предметів, об'єктів, навколишнього світу чи створення нових, внаслідок чого задовольняються власні та суспільні потреби.

Психіка – здатність мозку відображати об'єктивну дійсність у формі відчуттів, уявлень, думок та інших суб'єктивних образів об'єктивного світу.

Психічні процеси – різні форми єдиного, цілісного відображення суб'єктом за допомогою центральної нервової системи об'єктивної дійсності. Розрізняють такі основні види психічних процесів: відчуття, сприймання, пам'ять, уявлення, уява, мислення, мовлення, почуття, увага, воля.

Психічні стани – психологічна характеристика особистості, що відбиває її порівняно тривалі душевні переживання.

Психоаналіз – психологічна школа, заснована З.Фрейдом у 1896 р., яка основну увагу приділяє підсвідомим ментальним процесам людини, як нормальній, так і з відхиленнями.

Психологія – наука про душу.

Референтна група – група, в якій кожна особистість знаходить себе, її приймають такою, якою вона є, дають їй можливість реалізувати весь свій потенціал, здібності, таланти.

Рефлекс – закономірна реакція організму на зміни зовнішнього чи внутрішнього середовища, здійснювана через центральну нервову систему у відповідь на подразнення рецепторів.

Рух – фізіологічна функція живого організму.

Свідоме – сфера психіки, що характеризується контролем свідомості за перебігом психічних процесів.

Свідомість – усвідомлення відчуттів, думок і почуттів особистості, які переживаються нею в дану мить.

Соціальна група – сукупність індивідів (особистостей), яка є одиницею структури суспільства.

Соціальна психологія – наука, яка вивчає причини, механізми та закономірності спільної діяльності людей, їх поведінки в групах і спільнотах, емоційні переживання, особливості взаємного спілкування, а також виникнення психічних станів індивіда в групі, колективі.

Соціометрія – галузь соціальної психології, предметом якої є міжособові відносини в малих соціальних групах.

Спілкування – один з універсальних способів вияву групової форми буття людей.

Темперамент – індивідуально-типологічна характеристика людини, що виявляється в силі, напруженості, швидкості та врівноваженості перебігу її психічних процесів.

Увага – форма психічної діяльності людини, виявляється у її спрямованості і зосередженості на певних об'єктах при одночасному абстрагуванні від інших.

Уміння – цілеспрямоване засвоєння знань, умінь, навичок, соціального досвіду з метою наступного використання їх у практичному житті.

Успіх – позитивний результат праці, діяльності, здобуток, доробок.

Уява – психічний процес, що полягає у створенні людиною нових образів, уявлень, думок на базі її попереднього досвіду.

Формальна група – об'єднання людей, яке має спільні органи управління, цілі, організоване на основі певного офіційного документу.

Характер – сукупність основних найбільш стійких якостей особистості, що сформувалися впродовж життя і виявляються в діях, вчинках і поведінці.

Ціль (мета) – ідеальне уявлення результату, який має бути досягнутий у ході людської діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Асмолов А.В. Психология личности. – М., 2002.
2. Выготский Л.С. Воображение и его развитие в детском возрасте. – Собр. соч., т.2. – М., 2000.
3. Выготский Л.С. Мышление и речь. – Там же.
4. Дубравська Д.М. Основи психології. – Львів, 2001.
5. Краткий психологический словарь / Под ред. Петровского А.В. – М., 1985.
6. Кузин В.С. Психология: Учебник. – М., 1997.
7. Леонтьев А.А. Язык. Речь. Речевая деятельность. – М., 1998.
8. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М., 1997.
9. Леонтьев А.Н. Лекции по общей психологии. – М., 2005.
10. Лозниця В.С. Основи психології та педагогіки: Навч. посібник. – К., 2001.
11. Максименко С.Д. Психологія. – К., 2007.
12. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посібник. – К., 1998.
13. Немов Р.С. Общая психология. Краткий курс. – СПб.: Питер, 2010.
14. Основи психології / Під ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. – К.: Либідь, 1999.
15. Основи психології. Навчальний посібник / Під ред. А.І.Векаріс, Ю.І.Завалевський, К.М.Левківський. – Х.-К., 2005.
16. Основи психології та педагогіки / За ред. Степанова О.М., Фіцука М.М. та ін. – К., 2003.
17. Психологія / Під ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2001.
18. Психология. Учебник для гуманитарных вузов / Под ред. Дружинина В.Н. – СПб.: Питер, 2006.
19. Психология. Учебник для технических вузов / Под ред. Дружинина В.Н. – СПб.: Питер, 2000.
20. Психология и педагогика: Учебное пособие. – М., 2002.
21. Реан А.А., Бордовская В.Н., Розум С.И. Психология и педагогика. Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2001.
22. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – Санкт-Петербург, 2001.
23. Столяренко Л.Д. Основы психологии. – Ростов-на-Дону, 2009.
24. Трофімов Ю.Л. Інженерна психологія. – К.: Либідь, 2002.

З М І С Т

Передмова	3
Тематика практичних занять	4
Критерії оцінювання знань студентів	7
Методичні вказівки для підготовки до практичних занять	8
Контрольні завдання до практичних занять	9
Тестові завдання	10
Словник психологічних термінів	16
Список літератури	21

Навчальне видання

**Золотарьова Ірина Миколаївна,
Блажко Тетяна Василівна**

Методичні вказівки
до практичних занять та самостійної роботи
з дисципліни «Психологія»

(для студентів 4 курсу денної форми
навчання напрямів підготовки:
6.060101 «Будівництво»; 6.080101
«Геодезія, картографія та землеустрій»)

Відповідальний за випуск *О.О.Жигло*
Редактор *З.І.Зайцева*
Комп'ютерний набір і верстання *І.М.Золотарьова*

План 2011, поз. 567М.

Підп. до друку 01.04.2011
Друк на ризографі.
Тираж 50 пр.

Формат 60x84 1/16.
Ум. друк. арк. 1,2.
Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК №731 від 19.12.2001